

Til Arbeiderpartiet, ved Tuva Moflag

Oslo, 13.10.2025

Helhetlig gjennomgang og styrking av det etiske rammeverket for SPU

Avsløringer om investeringer i selskaper som bidrar til blant annet Israels krigføring i Gaza i 2025 har nok en gang synliggjort at dagens rammeverk for ansvarlig forvaltning av Statens pensjonsfond utland (SPU) ikke er tilstrekkelig. Systemet preges av varierende vurderinger, høye terskler for utelukkelse og en begrenset risikobasert tilnærming. Det fremstår som lite egnet til å håndtere forhøyet risiko for medvirkning til folkerettsbrudd i situasjoner preget av kriser, krig og konflikt. Erfaringene tyder på at justeringer av enkeltkomponenter ikke har vært tilstrekkelige – det er behov for en helhetlig og grundig gjennomgang.

Vi ber derfor Arbeiderpartiet på Stortinget ta initiativ overfor regjeringen for å opprette et offentlig utvalg som gjennomfører en helhetlig gjennomgang av rammeverket for ansvarlig forvaltning av SPU. Målet må være å identifisere strukturelle svakheter og foreslå nødvendige forbedringer som sikrer at fondet forvaltes i tråd med Norges forpliktelser til folkeretten og etisk ansvar.

Denne gjennomgangen må inkludere blant annet følgende krav:

1. Revisjon av retningslinjene for observasjon og utelukkelse må føre til:

- Bedre harmonisering med folkerett, menneskerettigheter samt klima- og naturavtaler (Parisavtalen og Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework).
- Integrering av og harmonisering med UNGP og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.
- Senking av terskelen for utelukkelse. Kravet som stilles til terskelen for utelukkelse er ikke i samsvar med det som følger av folkeretten.
- Endring av formuleringen i etiske retningslinjer punkt 4b fra *kan* til *skal* ved uakseptabel risiko for medvirkning til alvorlige menneskerettighetsbrudd i krig og konflikt.

2. Revisjon av NBIMs mandat

- NBIM må i tillegg til finansiell risiko vurdere risiko for medvirkning til rettighetsbrudd, i tråd med forpliktelsene i UNGP og OECDs veiledende prinsipper.
- Mandatet må inkludere bindende forpliktelser for nedsalg ved substansiell klima- og naturrisiko
- Det må vurderes om fondet bør være så indekxnært, og om indeksen bør settes sammen etter andre kriterier enn kun finansielle.
- NBIM må pålegges samme krav til aktsomhetsvurderinger som andre statseide virksomheter og norsk næringsliv, selv om de ikke omfattes av åpenhetsloven.

- Mandatet må tydeliggjøre at NBIM skal gjennomføre grundige aktsomhetsvurderinger av eksterne forvaltere.

3. Forhåndsfiltrering og kontinuerlig filtrering

- Systemet for forhåndsfiltrering og kontinuerlig filtrering av porteføljen må styrkes for bedre å sikre at selskaper med høy risiko for folkerettsbrudd ikke inkluderes.

4. Kapasitet og ressurser

- Etikkrådet må få tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre sitt mandat effektivt, inkludert overvåking, informasjonsinnhenting og saksbehandling.
- NBIMs kapasitet til ansvarlig forvaltning må styrkes.
- Bevisbyrden for utelukkelse må vurderes og justeres.

5. Hurtigmekanisme for nedsalg

- Det må etableres en mekanisme for raskt nedsalg i situasjoner med krise, krig og konflikt.

6. Rolle- og ansvarsfordeling

- Det må utarbeides en presis beskrivelse av rolle- og ansvarsfordelingen mellom NBIM og Etikkrådet. Det bør presiseres at Etikkrådet skal prioritere ressursene på selskaper hvor fondets eksponering er så stor at risikobaserte nedsalg ikke er et alternativ.
- Styrke Etikkrådets mandat hvor Norges Bank er bundet til å følge Etikkrådets anbefalinger.
- Beslutninger om observasjon, utelukkelse og eierskapsutøvelse må koordineres bedre.
- NBIM må pålegges å be Etikkrådet opprette undersøkelser av selskaper der eierskapsutøvelsen avdekker risiko for folkerettsbrudd.

Med vennlig hilsen

Gina Ekholt
Generalsekretær i Forum for utvikling og miljø